

Z politika lobbistou?

Ne tak snadno

LIDOVÉ NOVINY

18. 2. 2015

Německo chce problémové střídání dresů mezi politickou a zájmovou podnikatelskou sférou omezit přesně stanovenými pravidly.

ZUZANA LIZCOVÁ

BERLÍN/PRAHA Ministr, který spolurozhoduje o vývozu vojenské techniky, nastoupí po odchodu z vlády jako lobbista do zbrojařské firmy. Bývalý starosta městské části přijme místo ve stavební společnosti, která buduje místní sídliště. Náměstkyně se zkušenostmi z resortů životního prostředí a dopravy začne zastávat zájmy firem, jež poskytují komunální služby. Co mají tito politici společného?

Jejich kariérní zlomy vyvolávají nepříjemné otázky. Nezačnou v nové práci zneužívat informace a kontakty, které získali ve státním sektoru? Nebo dokonce – není nové lukrativní zaměstnání odměnou za dřívější dobré služby, tedy jakousi časově posunutou korupcí?

Tyto pochybnosti chtějí někteří němečtí zákonodárci odstranit. Přišli proto s návrhem na zavedení přechodné lhůty, během níž by bývalí vrcholní politici nesměli nastoupit do zaměstnání, v němž by hrozil střet zájmů s jejich předchozí funkcí.

Jednání o něm nebylo snadné. Výsledkem je – jak jinak – kompromis. Nová norma stanovuje, že bývalí spolkoví ministři a parlamentní státní tajemníci musejí

vládě písemně nahlásit, pokud se do roka a půl po opuštění své funkce chystají přestoupit na exponované místo v soukromém sektoru.

Krok správným směrem

Kabinet pak na základě doporučení tříčlenné etické komise stanoví, zda na politika uplatní obdobu konkurenční doložky známé z veřejného sektoru. Tedy zda mu zakáže pozici, která se mu nabízí, ihned přijmout a v mezičase mu bude vyplácet finanční kompenzaci. Politikův nástup do zaměstnání přitom může zdržet o rok, maximálně rok a půl. Není těžké si představit, že rozhodování vlád bude obzvlášť pikantní v případě,

kdy se bude jednat o politické konkurenty – třeba po střídání u moci.

Jako každý kompromis zůstává i tento na půli cesty. Jen málokdo věří, že zabrání každému kozlovi, aby se stal zahraničnickem. Především se týká mála osob, pomíjí třeba poslance a regionální lídry.

Podle Ulricha Müllera z protikorupční iniciativy LobbyControl bude hlavně záležet na tom, jak přísně se nové pravidlo uplatní v praxi. Podobné opatření totiž už dnes platí pro vysoké státní úředníky – a zkušenosti s ním prý nejsou právě povzbudivé.

Vláda nyní podle Müllera udělala první krok správným směrem. Ideálně by ale podle LobbyControl (ale i Transparency International) měla pro politiky zavést delší, až tříletou přechodnou lhůtu. Proti ní mnozí namítají, že by zamezila veřejnému angažmá lidí z praxe a podpořila rozvoj kasty funkcionářů, kteří nikdy v reálném světě nepracovali.

Protože kdo by šel do vlády s perspektivou, že po konci mandátu nebude moci pár let svobodně rozhodovat o své kariéře?

Ulrich Müller s tímto názorem nesouhlasí. „Nechceme přece zakázat všechny činnosti po výkonu politického úřadu, ale cíleně jen ty, u kterých se vyskytují konflikty zájmů nebo se pro lobbistickou činnost cíleně kupuje síť kontaktů a vnitřní informace, kterými určitý politik disponuje,“ zdůrazňuje Müller ve vyjádření pro LN. „Z našeho pohledu by zůstaly úřady ministrů i jejich tajemníků atraktivní i s tříletou přechodnou lhůtou,“ dodává. Zábrany pro vstup nezávislých odborníků do politiky spočívají podle Müllera někde zcela jinde – zejména v interních pravidlech, podle nichž mají před lidmi zvenčí přednost zasloužilí stranici.

Nový zákon, který minulý týden schválila vláda v Berlíně a který míří do Spolkového sněmu, není dokonalý. Jeho kritici tvrdí, že je zbytečný a že se vliv lobbistů na politické rozhodování a manévrovací prostor jednotlivých politiků zbytečně přeceňuje. Opatrní optimisté si od něj slibují alespoň to, že problematické přechody ze státních do soukromých služeb částečně omezí. Dosud si totiž v tomto směru někteří politici nebrali vůbec žádné servítky.

Příkladů není málo

Bývalý kancléř Gerhard Schröder z SPD nastoupil vzápětí po prohraných volbách v roce 2005 do služeb dceřiné firmy ruského Gazpromu. Ronald Pofalla, exšéf úřadu kancléřky, přešel od Angelly Merkelové na místo vrchního lobbisty Deutsche Bahn, společnosti, s níž předtím z titulu své funkce čile komunikoval. Jeho bývalý kolega a spolustraník Eckart

von Klaeden zase znenadání kývl na lákavou nabídku ze strany automobilky Daimler. A ve výčtu by šlo pokračovat.

Bylo by opatření, jaké momentálně schvalují v Německu, účinné i v českých podmínkách?

Petr Soukenka, ředitel Nadačního fondu proti korupci (NFKP), je v tomto směru celkem skeptický. Podobný zákon by podle něj reálně neovlivnil míru korupce v Česku, jistě by však zvýšil „náklady na straně státu“. Podle Soukenky by bylo možné právním aktem vytvořit analogii s konkurenční doložkou, tedy přechodné období, během něž by politik dostal například 18 platů a nesměl vykonávat činnosti, které by znamenaly nebezpečí, že se ocitne ve střetu zájmů. „Ve skutečnosti by je ovšem vykonával přes třetí subjekt, například právní kancelář, poradenskou společnost atd.“ řekl Soukenka LN.

„Samozřejmě by v těchto společnostech byl zaměstnán na pozicích, které by vylučovaly formálně střet zájmů,“ vyvozuje dále Soukenka a poukazuje na příklad bývalého premiéra a ministra vnitra Stanislava Grosse, který po odchodu z politiky přešel do advokátní kanceláře Eduarda Bruny a jeho náplň práce zůstala veřejnosti skrytá. Přesto ale Soukenka novou iniciativu úplně nezavrhuje: „Na druhou stranu je třeba říci, že potenciálním korupčníkům a zlodějům je nutné klást neustále nějaké překážky a zvyšovat jim transakční náklady na legalizaci nezákonně nabytých peněz,“ uzavírá Soukenka.

Autorka je spolupracovnice LN

Exkancléř Gerhard Schröder se šel do služeb společnosti Gazprom FOTO ČTK